एतेत्रयोवैकृताएवनकौमारवदुभयात्मकाः देवसर्गश्चवैकृतइत्यनुषंगः वैकारिकस्तुदेवसर्गः प्राकृतेषुपूर्वमेवप्रोक्तः अयंतुततोन्यूनत्वात् वैकृतः देव सर्गत्वात्तदंतर्भूतश्चसनत्कुमारादीनांसर्गस्तुप्राकृतोवैकृतश्चदेवत्वेनमनुष्यत्वेनचसृज्यइत्यर्थः ॥ २६ ॥ वैकृतश्चदेवसर्गोऽष्टविधः तत्रविबुधादय स्त्रयोभेदाः गंधर्वाप्सरसएकः यक्षरक्षांस्येकः ॥ २७ ॥ भूतप्रेतपिशाचाएकः सिद्धचारणविद्याधराएकः किन्नरादयएकः आदिशब्दात् किंपुरु षाश्वमुखादयः एतद्विंशेध्यायेस्पष्टंभविष्यति ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ इतितृतीयेदशमः ॥ १० ॥ ततएकादशेकालपरमाण्वादिलक्षणैः युग मन्वंतरादिभ्यःकल्पमानादिवर्ण्यते ॥ १ ॥ तदेवंसामान्यतः कालस्योपलक्षणभूतंगुणव्यतिकरंदशविधंनिरूप्येदानींतस्यैवविशेषंनिरूपयितुंत

वैकृतास्त्रयएवैतेदेवसर्गश्चसत्तम॥ वैकारिकस्तुयःप्रोक्तःकौमारस्तूभयात्मकः॥ २६ ॥ देवसर्गश्चाष्टविधो विबुधाःपितरोऽसुराः॥ गंधर्वाऽप्सरसःसिद्धायक्षरक्षांसिचारणाः॥२७॥ भूतप्रेतपिशाचाश्चविद्याधाःकिन्न रादयः॥ दशैतेविदुराख्याताःसर्गास्तेविश्वसृक्कृताः॥ २८॥ अतःपरंप्रवक्ष्यामिवंशान्मन्वंतराणिच ॥ एवं रजःप्लुतःस्रष्टाकल्पादिष्वात्मभूर्हरिः॥ २९॥ सृजत्यमोघसंकल्पआत्मैवात्मानमात्मना॥ ३० ॥ इतिश्रीभा गवतेमहापुराणेतृतीयस्कंधेदशमोऽध्यायः॥ १०॥ मैत्रेयउवाच॥ चरमःसद्विशेषाणामनेकोसंयुतःस दा॥ परमाणुःसविज्ञेयोनृणामैक्यभ्रमोयतः॥ १॥ सतएवपदार्थस्यस्वरूपावस्थितस्ययत् ॥ कैवल्यंपरम महान्अविशेषोनिरंतरः॥ २॥

परिच्छेद्यंवस्तुलक्षयतिद्वाभ्याम् सतः कार्यस्यविशेषाणामंशानांयश्चरमः अंत्यः यस्यां शोनास्तिअनेकः कार्यावस्थामप्राप्तः असंयुतः समुदायावस्थांचाप्राप्तः अतएवसदाकार्यसमुदायावस्थयोरपगमेऽप्यस्ति सपरमाणुर्विज्ञेयः किं तत्रप्रमाणमतआह यतः येभ्यः समुदितेभ्यः नृणांव्यवहर्तॄणामैक्यभ्रमः अवयविबुद्धिः तथाचपंचमेऽवयविनिराकरणेवक्ष्यतियेषांसमूहेनकृतो विशेषइतिकार्यानुपपत्त्याकल्प्यतइतिभावः ॥ १ ॥ सूक्ष्ममुक्त्वास्थूलमाह सतएवेति यस्यचरमोंऽशः परमाणुः तस्यैवसतः कार्यमात्रस्यस्वरू पावस्थितस्य परिणामांतरमप्राप्तस्ययत्कैवल्यमैक्यंसपरममहान् पुंस्त्वंतुपरमाणुप्रतियोगित्वात् ननुनानाविशेषवान्परस्परंभिन्नश्चसर्वः पदार्थः कथमैक्यंतस्यतत्राह अविशेषः विशेषविवक्षारहितः निरंतरः भेदविवक्षारहितश्च सर्वोऽपिप्रपंचः परममहानित्यर्थः ॥ २ ॥